

«Покрий нас чесним Твоїм покровом і избави нас від усякого зла...»

14 липня 1990 року у Запоріжжі на зорганізованому Запорізьким Комітетом солдатських матерів Екстреному Форумі було ухвалено «Звернення матерів до воїнів строкової служби усіх округів і флотів» та «Декларацію про підконтрольність військової служби на Україні».

Крім того, солдатські матері вимагали ввести посаду міністра оборони України з числа цивільних осіб і, починаючи з осіннього призову, приступити до формування Збройних Сил України. Учасники Екстреного Форуму солдатських матерів прийняли рішення до 1 серпня 1990 року створити комітети солдатських матерів у кожній області Української РСР, а також скликати установчий з'їзд солдатських матерів України у вересні 1990 року.

Після короткої наради з членами оргкомітету Л.Д. Трухманова передала депутатам С.В. Соболеву і В.М. Романчуку примірник щойно ухвалені делегатами Форуму солдатських матерів Резолюції, Звернення матерів до воїнів строкової служби усіх округів і флотів та Декларації про підконтрольність військової служби на Україні. Хтось із жінок приніс ікону Матері з маленьким Сином на руках...

До прийняття Верховною Радою Української РСР «Декларації про державний суверенітет України» залишався один день.

До відкриття першого /Установчого/ з'їзду Організації солдатських матерів України (ОСМУ) — один місяць і 25 днів.

До прийняття Постанови Верховної Ради Української РСР «Про проголошення незалежності України» та «Акту проголошення незалежності України» — один рік, один місяць і десять днів.

До прийняття Закону України «Про Збройні Сили України» — один рік, 4 місяці і 22 дні.

А вже за день до Запоріжжя прилетіла звістка, що Верховна Рада таки прийняла Декларацію про державний суверенітет України, заявивши, що Українська РСР від-

Солдатські матері вимагали терміново (до 1 вересня 1990 року) вирішити питання відкликання юнаків, призваних з українських міст і сіл за межі республіки, для виконання конституційного обов'язку на території України, а юнаків з інших республік повернути на свою територію та прийняти постанову про проходження військової служби військовозобов'язаними громадянами суверенної Української республіки виключно на території України...

нині має право на власні Збройні Сили і надалі сама визначатиме порядок проходження військової служби громадянами Республіки.

Відразу після Екстреного Форуму солдатські матері, роз'їхавшись по Україні, почали, наражаючись на небезпеку, закликати громаду до відкритої непокори: «Жінки, заберемо синів на Україну, нехай служать в українській армії. Не дамо провести осінній призов, аби сини не служили за межами України...»

А вже за два тижні, після виступів солдатських матерів у різних регіонах України, тисяч листів і телеграм з вимогами та погрозами, Верховна Рада УРСР 30 липня 1990 року прийняла Постанову №88-ХІІ «Про проходження строкової військової служби громадянами Української РСР та використання працівників правоохоронних органів республіки за її межами».

Солдатські матері, піднявшись з колін, почали піднімати з колін і синів-солдатів. А український народ почав усвідомлювати, що він таки здатен захистити своїх синів — солдатів і боротись за створення Національних збройних сил.

Через тиждень після прийняття Постанови №88-ХІІ стало очевидним, що схвалена Заява Верховної Ради Української РСР із «зазначеного питання» було надіслано до Верховної Ради СРСР, Президента СРСР, Голови Ради Міністрів СРСР скоріше для «ознайомлення»... Імперський уряд Союзу РСР та Міністерство оборони СРСР агресивно виступили проти «самостійницьких намірів» Верховної Ради УРСР, вимагаючи відмінити Постанову, що розвалює Радянську армію. Оглядаючись на Москву, Рада Міністрів Української РСР, яку тоді очолював В. Масол, прийняла вказану Постанову «до уваги» і виконувати рішення Верховної Ради, посилаючись на Союзне законодавство, не збиралась...

— Матері, московські генерали так просто не здаються, однак і нам відступати нема куди, — сказала Л. Трухманова на зустрічі жінок, членів Запорізького комітету, у Покровській церкві, — або ми примусимо Масола виконати Постанову, або він примусить нас віддати синів «на забій» у «гарячі точки»...

Людмила Дмитрівна мовчки підійшла до ікони Божої Матері, перехрестилась... За нею купка стри-

вожених жінок. «...Отіювані Твоїм пришестям і спозираючи на Твій пречистий образ, покірно мовимо: покрий нас чесним Твоїм покровом і ізбав нас від усякого зла, молячи сина Твого Христа Бога нашого, спаси душі наші».

Через кілька днів «гасити» ініціативу «низів» до Запоріжжя прибули офіцери Міністерства оборони СРСР на чолі із заступником начальника політичного управління сухопутних військ Збройних сил СРСР генерал-майором Юрієм Найманом, політпрацівники Одеського військового округу, відповідальні працівники ЦК КПУ. Але солдатські матері не відступили...

Наприкінці липня купка комітетчиків за підтримки солдатських матерів тепер уже всієї України почала підготовку до проведення у Запоріжжі першого Установчого з'їзду солдатських матерів.

До відкриття першого Установчого з'їзду Організації солдатських матерів України залишався один місяць і 8 днів. До прийняття Постанови Верховної Ради Української РСР «Про проголошення незалежності України» та «Акту проголошення незалежності України» — рік і 24 дні. До прийняття Закону України «Про Збройні Сили України» — один рік, 4 місяці і 6 днів...

У січні 1995 року у Запоріжжі було засновано Фонд правового і соціального захисту сімей військовослужбовців, загиблих у мирний час. Очолила його заступниця голови Запорізького Комітету солдатських матерів мати загиблого солдата Ганна Воробйова.

Запорізький Фонд почав боротьбу за права солдатських матерів та вшанування пам'яті воїнів, загиблих під час виконання службових обов'язків у мирний час.

У червні 1997 року за ініціативи члена Фонду історика і журналіста О. Кривошия у Запоріжжі в парку Металургів було встановлено перший на пострадянському просторі пам'ятник військовослужбовцям, загиблим у мирний час.

А у березні 2009 року Фонд, за підтримки Запорізького міського голови Є. Карташова, розпочав підготовчі роботи по спорудженню в Запоріжжі меморіалу та гарнізонного храму в пам'ять про воїнів-українців, загиблих під час виконання службових обов'язків і в мирний час, і в часи лихоліття...

Від дня створення Запорізького Комітету солдатських матерів минуло 19 років і 2 місяці. Від дня прийняття Постанови Верховної Ради Української РСР «Про прого-

лошення незалежності України» та «Акту проголошення незалежності України» — 17 років, 3 місяці і 10 днів. Від дня прийняття Закону України «Про Збройні Сили України» — 17 років, 6 місяців і 22 дні...

Олександр КРИВОШИЙ

...19 березня 2010 року у Запоріжжі з нагоди 20-ої річниці від дня створення Запорізького комітету солдатських матерів в малій залі Запорізької міськради відбулась зустріч секретаря міської ради Ю. Каптюха з членами двох громадських організацій міста Запоріжжя — Запорізького комітету солдатських матерів та Запорізького міського Фонду соціального і правового захисту сімей військовозобов'язаних, загиблих під час виконання службових обов'язків у мирний час.

На цей захід був запрошений Директор департаменту гуманітарної політики Міністерства Оборони України І.

Тищенко, офіцери Південного оперативного командування Запорізького гарнізону, солдатські матері з Донецької, Львівської та Одеської областей.

Саме у цій залі в травні 1990 року солдатські матері відстоювали право боротися за долю синів-солдатів і Збройні сили України..

Минули роки. Солдатські матері, дякуючи Богу і своїй покровительці Богородиці, перемогли..

Під час зустрічі радник голови Запорізького комітету солдатських матерів, виконавчий директор Запорізького міського Фонду соціального і правового захисту сімей військовозобов'язаних, загиблих під час виконання службових обов'язків у мирний час Олександр Кривоший, за підтримки всіх присутніх, виступив із пропозицією про створення в Національному музеї Збройних Сил України спеціальної експозиції, присвяченої історії заснування Запорізького комітету солдатських матерів та вшанування щорічно 31 травня Дня солдатської Матері.

Бо саме у цей травневий день 1990 року депутати Запорізької міської Ради прийняли доленосне для всієї України і її Збройних Сил рішення про реєстрацію міського комітету солдатських матерів та його Статуту.

Від дня створення Запорізького Комітету солдатських матерів минуло 20 років і 5 днів. Від дня прийняття Закону України «Про Збройні Сили України» — 19 років, 3 місяці і 13 днів...